

ВІДГУК

заслуженого діяча мистецтв України, доктора філософії, професора
проректора з науково-педагогічної, творчої роботи та міжнародних зв'язків

Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка

МАЙЧИКА ОСТАПА ІВАНОВИЧА

та

кандидата мистецтвознавства, доцента кафедри джазу та популярної музики

Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка

БЕРКІЙ ОЛЬГИ ВОЛОДИМИРІВНИ

на творчий мистецький проєкт

здобувача ступеня доктора мистецтва

Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка

ПОЛТОРАЦЬКОГО МАКСИМА ОЛЕКСАНДРОВИЧА

**«ДЖАЗОВА ГІТАРА В ІСТОРІЇ ХРОНОЛОГІЇ: ВІД ПЕРШИХ ПРОЯВІВ
ДО СУЧАСНОГО ПОЗИЦІОНУВАННЯ»**

поданий до захисту на здобуття ступеня доктора мистецтва

за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво»

**Актуальність теми творчого мистецького проєкту, обґрунтованість
його положень та висновків.**

Джазова гітара — один із найхаризматичніших інструментів ХХ–ХХІ століть, що пройшов шлях від акомпануючої «ритмічної опори» у біг-бендах до повноцінного сольного голосу джазового ансамблю. Творчість таких легендарних постатей як Чарлі Крістіан, Джанго Рейнхардт, Вес Монтгомері, Джо Пас, Пат Метені визначила стандарти та відкрила нові горизонти у виконавстві й композиторській практиці.

У світовому масштабі роль гітари у джазі вже стала предметом ґрунтовних досліджень, тоді як в українському музикознавстві ця тема практично не мала комплексного опрацювання. Саме тому проєкт Максима Полторацького є безумовно **актуальним**, своєчасним і значущим для

сучасного музикознавства та виконавської практики, що не лише заповнює прогалину у науковій літературі, але й актуалізує імена сучасних українських виконавців (Романа Мірошніченка, Романа Булахова, Михайла Менделенка, Даниїла Зверхановського та ін.), які репрезентують нашу музичну культуру на міжнародних сценах.

У роботі вдало поєднано історичну глибину та сучасну перспективу: від перших спроб інтегрувати гітару у джазове звучання до її нинішнього позиціонування як інструмента, здатного поєднувати традицію і новаторство. Саме ця багатовимірність робить тему дослідження не лише академічно важливою, а й емоційно привабливою для виконавців, слухачів і дослідників джазу.

Відповідно до мети, сформульованої автором у науковому обґрунтуванні творчого мистецького проекту, визначено завдання дослідження, що логічно впорядковують його структуру та розкривають творчо-практичну концепцію.

Наукове обґрунтування творчого мистецького проекту Максима Полторацького складається з анотації, що подається в двомовному варіанті (українською та англійською мовами), вступу, трьох розділів, поділених на підрозділи, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У **Вступі** автор, окрім мети та завдань, чітко окреслює матеріал, методи дослідження, визначає наукову новизну та практичне використання роботи.

У **першому розділі** М. Полторацький здійснює огляд та аналіз наукових джерел, дотичних до джазової тематики з позицій історико-хронологічного підходу. Автор простежує розвиток українського джазовознавства — від перших україномовних видань і дисертацій до сучасних праць. Серед найважливіших фігурують дисертації В. Романка, З. Рось, Д. Тередуна, А. Харенко, У. Бекірова та О. Боголюбова, джазова енциклопедія В. Симоненка та інші дослідження. У такий спосіб окреслено наукове тло, яке відображає поступове формування української джазової школи. Паралельно автор звертається до західних джерел, де масштаби досліджень значно ширші. Другий підрозділ присвячено дослідженню початкового розвитку джазової гітари у Чиказький період. Автор доводить, що саме Чикаго 1920-х–1930-х років стало середовищем формування

нової ролі гітари. Особливу увагу приділено творчості Лонні Джонсона та Едді Ленга, які закладали підвалини гітарного виконавства, відмовившись від банджо на користь гітари. Аналіз їхньої гри показує поєднання академічної підготовки (володіння скрипкою, знання теорії музики, навички сольфеджіо) із джазовою імпровізаційністю.

Другий розділ охоплює широкий музично-історичний період і різні стильові напрями, демонструючи багатство форм і жанрових проявів джазового гітарного виконавства як на акустичному, так і на електричному інструменті. Центральне місце відведено трьом знаковим постатям. Чарлі Крістіан, завдяки інноваційному використанню електрогітари, розширив її функції від акомпанементу до сольного голосу й фактично став предтечею бі-бопу. Джанго Рейнхардт, спираючись на цигансько-фламенкові традиції, збагатив джазову гітару «темпераментом», використовуючи глісандо, вібрато, тремоло та характерну ритмічну техніку *la pompe*. Джиммі Рейні репрезентував новий етап – синтез із бі-боповою стилістикою, зокрема в дуетах зі Стеном Гетцом, змодельював звучання саксофона на гітарі, поєднуючи акордову функцію з імпровізаційною свободою, засвоєною від Чарлі Паркера та Лестера Янга. У результаті постала багатогранна картина розвитку джазової гітари в епоху свінгу та бі-бопу, де індивідуальні новації цих митців визначили подальший поступ інструмента.

Третій розділ зосереджений на процесах другої половини ХХ – початку ХХІ століття, коли джазова гітара набула виняткового стильового розмаїття. Барні Кессел продовжуючи традицію Чарлі Крістіана, поєднав елементи бі-бопу з кул-джазом та ф'южном, утвердив нову якість гітарного імпровізаційного мислення. Вес Монтгомері вніс у виконавство неповторний мелодизм, техніку октав і виразний тембр без медіатора, що стало знаковою віхою в розвитку сучасної джазової гітари. Джо Пасс, своєю чергою, сформував оригінальний підхід до мелодичної лінії, спираючись на мислення трубачів, і перетворив гітару на універсальний інструмент, здатний поєднувати сольні й акомпануючі функції. Внесок цих майстрів підготував ґрунт для ф'южну, який яскраво уособив Джон Маклафлін, застосовуючи електрогітару, ефекти та

складні технічні прийоми, що відкривали нові горизонти звучання. Завершується розділ аналізом творчості сучасних українських джазових гітаристів Даниїла Зверхановського, Романа Мірошніченка та інших, які активно репрезентують національну школу у глобальному музичному просторі та інтегрують у неї кращі світові тенденції.

Важливою складовою дослідження є авторський досвід М. Полторацького як виконавця-практика, що дає змогу перевіряти наукові узагальнення у безпосередній сценічній діяльності. Завдяки цьому третій розділ переконливо підкреслює безперервність еволюції джазової гітари, виявляє спадкоємність традицій та окреслює її сучасне позиціонування як універсального засобу художнього вираження у джазовому мистецтві.

Список використаних джерел дослідницької складової творчого мистецького проєкту Максим Полторацький свідчить про ґрунтовний підхід здобувача до опрацювання тематики проєкту.

У **Висновках** автор презентує результати проведеного дослідження, акцентує складний і водночас послідовний шлях розвитку джазової гітари, стверджує, що кожний історичний етап (Новоорлеанська доба, Чиказький період, епоха свінгу, бі-бопу, кул-джазу та ф'южну) формували власні виконавські й стильові особливості, які стали підґрунтям для подальшої еволюції інструмента, підкреслює, що джазова гітара відображає естетичні пошуки часу, поєднує академічність і імпровізаційність, традицію і новаторство. Дослідження має як наукове, так і практичне значення для розвитку українського музикознавства, джазології та виконавської педагогіки.

Відповідність публікацій та мистецьких апробацій темі творчого мистецького проєкту.

Матеріали дослідження були апробовані здобувачем у доповідях на конференціях. За темою творчого мистецького проєкту автор опублікував дві статті у мистецтвознавчих наукових фахових виданнях, затверджених МОН України.

Творча мистецька складова проєкту була репрезентована у чотирьох масштабних за обсягом концертах гітарної музики з творів грузинської естради за участю Максима Полторацького, який виконував як партію соліста, так і акомпаніатора.

Можна констатувати, що практична реалізація мистецької складової проєкту не лише повноцінно репрезентувала весь музичний матеріал, покладений в основу дослідження, але й дала змогу переконливо продемонструвати його художню й виконавську цінність. Саме цей матеріал став базою для багатопланового та різновекторного музикознавчого аналізу, послідовно висвітленого у науковому обґрунтуванні, що забезпечує цілісність і взаємозв'язок теоретичної та практичної частин роботи.

В контексті ознайомлення із проведеним дослідженням виникло кілька уточнюючих запитань:

1. В темі дослідження використано поняття «позиціонування» джазової гітари. Як тлумачить його автор у науковому дискурсі? Також потребує уточнення доцільність застосування словосполучення «історія хронології».

2. Які виконавські прийоми, технічні засоби та стилеві риси визначають специфіку «джазового звучання» гітари, і наскільки на нього впливають темброві відмінності між акустичною та електрогітарою?

Варто підкреслити, що в межах теми творчого мистецького проєкту Максим Полторацький розробив методичний курс «Особливості виконання різноманітних джазових стилів на гітарі», що відкриває широкі можливості для практичного застосування результатів дослідження у навчальному процесі за спеціальністю «Музичне мистецтво».

За результатами проведеної перевірки стосовно дотримання здобувачем академічної доброчесності, яка відбулась за допомогою системи Strike Plagiarism, не виявлено жодних порушень.

Таким чином, творча та науково-дослідницька складові творчого мистецького проєкту «Джазова гітара в історії хронології: від перших проявів до сучасного позиціонування» виконані на належному фаховому рівні,

відповідають вимогам МОН України, відтак, автор Максим Полторацький заслуговує на присудження ступеня доктора мистецтва в галузі знань 02 «Культура і мистецтво», за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво».

заслужений діяч мистецтв України,
доктор філософії, професор,
проректор з науково-педагогічної, творчої
роботи та міжнародних зв'язків
ЛНМА імені М. В. Лисенка

Остап МАЙЧИК

кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри джазу та популярної музики
ЛНМА імені М. В. Лисенка

Ольга БЕРКІЙ

